

I. Mării

DE LA LATINESCUL *AULA* LA BĂNĂȚEANUL *AVLIE*. NOTIȚĂ LEXICOLOGICĂ

1. *Precizare:*

Prezenta notiță lexicologică se dedică, cu bucurie, Maestrului, adică (vezi, pentru exacta înțelegere a acestei „sinonimii antroponimice”, Mării 2002, p. 215) academicianului octogenar *Marius Sala*, cel care, mai ales în ultimul deceniu, a devenit, coborând în *agora*, și un foarte bun narator (povestitor i-ar zice, cu siguranță, vânzătoarea de roșii din piața „Orizont” din Drumul Taberei) al istoriei cuvintelor românești. Cum vocabularul *limbii române* (= „dialectul dacoromân + dialectul aromân + dialectul meglenoromân + dialectul istroromân plus, pe baza și prin sublimarea subdialectului muntean al dialectului dacoromân, limba română literală și literară = standard, exemplară”) este foarte bogat și numărându-ne, și noi, printre cititorii și ascultătorii poveștilor sale despre cuvinte, îi dorim, ca-n anii care vin și sănătos fiind, să scrie și să publice alte și alte cărți despre istoria *direcției* și *indirecției* a vorbelor românești.

2. *Aulă.* În limba română sau, mai exact spus, în vocabularul limbii române literare actuale, explicit și academic normat prin DEX 1975:1998, există și cuvântul *ăulă*. Semnificând și desemnând o „sală mare într-o clădire publică, destinată festivităților, conferințelor, cursurilor etc.” (DEX 1975:1996, s.v.), acest substantiv feminin este un *împrumut* (savant), relativ recent¹, *direct* (cum menționează majoritatea dicționarului noastre explicative și/sau etimologice) și *indirect* (prin mijlocirea germanului *Aula*, cum indică, pe bună dreptate, DA 1913, s.v.) din lat.² *aula*. Considerat, și el, un împrumut, tot literar = cultural, din greacă (< gr. *αὐλή*³), latinescul *aula* însemna, în primul rând, cum menționează dicționarele latino-române⁴, „curte; curtea unui rege, a unui palat (regal)”, sens (accepțiune, desemnare) menționat(ă) și pentru rom. *aulă*, utilizat cu referire la

¹ În MDA 2001, ca primă atestare, este indicat DA, adică, „traducând”, anul 1913, când a apărut întâiul volum, deși, dacă am hotărî să utilizăm data tipăririi fasciculei cuprinzând articolul lexicografic *ăulă*, datarea ar fi, desigur (vezi DA 1913, p. 353), „7 IX 1909”. Această datare din MDA 2001 este corectată de DELR 2011, s.v., unde, ca primă atestare, este indicat anul 1874.

² În alte dicționare, lat. lit. (în DM 1958, s.v.) sau lat. neol. (în DELR 2011, s.v.).

³ Vezi, spre exemplu, Ernout–Meillet 1931, s.v., precum și ILR 1965, p. 55, unde I. Fischer, autorul capitolului *Vocabularul*, ne informează că: „Limba oficială era purist și evita cuvintele grecești, terminologia oficială nu cunoștea practic împrumuturi grecești până în epoca imperială, când se introduce *aula* (gr. *αὐλή*) pentru desemnarea curții”.

⁴ Vezi, de exemplu, Ocheșan *et alii* 1962, s.v.; Guțu 1983, s.v.

Antichitate și Evul Mediu: „(Ist.) Curte (domnească, împărătească)”, în DA 1913, s.v.; „2. (Înv.) Curte domnească sau împărătească”, în MDA 2001, s.v.; „2. (În orânduirea feudală) Curte domnească sau împărătească”, în DM 1958, s.v.; „2. (În Evul Mediu) Curte princiară”, în MDE 1972, s.v.

Niciuna dintre limbile romanice, continuatoare, prin particularizare și individualizare, ale limbii latine nu a moștenit acest cuvânt. Nu, însă, în primul rând, despre lat. *aula* și nici despre neologismul nostru *aulă*, cu o etimologie externă directă m u l t i p l ă (latină și germană), ne-am propus să povestim acum. Reredactând această, sperăm, foarte scurtă și cât mai exactă însemnare lexicologică, am dorit și dorim, inspirat fiind de marele lingvist croat P e t a r S k o k, să atragem atenția asupra unei rude (să-i zicem) sărace a universitarului sau academicului *aulă*. Este vorba de cuvântul d i a l e c t a l...:

3. avlie⁵.

3.1.1. Denumind, în principal, „spațiul împrejmuit în jurul unei case sau gospodării”, *avlie* este, astăzi, o n o m a s i o l o g i c e evaluat, sinonim real (= funcțional, intralingvistic) cu literarul *curte*⁶ (cuvânt moștenit din latină), pe de o parte, iar, pe de altă parte, sinonim nonreal (= nonfuncțional, geosinonim⁷), dar, uneori, și sinonim real⁸ cu regionalismele *ocol*, *obor*, *ogradă*, *bătătură*, *voreș* etc., căci, trebuie precizat, graiurile noastre populare sunt destul de bogate în exprimarea noțiunii de „curte”⁹.

⁵ Rostit *avlije* (riguros: *avlije*), adică nu cu hiat, ci cu diftong după vocala accentuată, diftong ascuns de ortografia noastră în cazul tuturor substantivelor feminine terminate în *-ie*. B. P. Hasdeu (în HEM 1887:1972, s.v.) îl ortografiază (precum Viciu 1899, s.v., Viciu 1906, s.v.) *avliă*. Pe lângă *avlie*, au mai fost înregistrate, cu statut de variante lexicale, și formele: *amvlie* (în ALR II 1940, h. 261 = ALRM II 1940, h. 344, punctul de anchetă 8; DSB 1986, s.v., tot dintr-o localitate bănățeană, dar din România și nu din Serbia, ca-n ALR II) și *ovlie* (NALR–Ban. 1997, h. 211, punctul 13; NALR–Ban., întrebarea [674], același punct de anchetă).

⁶ Pentru această sinonimie reală (= punctuală, structurală) existentă astăzi între termenii *avlie* și *curte* utilizați pentru noțiunea de „curte”, noțiune documentată onomasiologic printr-o întrebare indirectă [= 673] formulată astfel: „Cum îi spui la locul îngrădit din jurul casei (fără pomi), în care se găsec grajdul, cotețul etc.?” din *Chest. NALR* 1963, vezi, mai ales, NALR–Ban. 1997, h. 211, punctele 29, 40, 41, 47, 55, precum și, pe aceeași pagină, harta interpretativă nr. CLXI.

⁷ Pentru această sinonimie nonreală (= arhitecturală) existentă între termenul *avlie* și alți termeni prin care este exprimată noțiunea de „curte”, a se vedea, în primul rând, răspunsurile, încă nepublicate, obținute de Sever Pop ca răspuns la întrebarea onomasiologică (cum a fost formulată, nu știm) pentru poziția [672] = „curte, pl.” din *Chest. ALR I* 1989, dar și ALR II, s.n., 1966, h. 1354 = ALRM II, s.n., 1967, h. 1135: (*Să nu intre*) în curtea (mea nicio vită străină); *Chest. MLR* 1926, întrebarea [393]: „Cum se numește curtea unei case țărănești?”; NALR–Ban. 1997, hărțile citate sub nota 6; NALR–Criș. 2003, h. 312; NALR–Trans. 2002, h. 305; NALR–Olt. 1970, h. 198 etc.

⁸ Pentru această sinonimie funcțională existentă, în exprimarea noțiunii de „curte”, între termenul *avlie* și un alt termen decât cel de *curte*, a se vedea, în primul rând, cele două hărți (una neinterpretativă și o alta interpretativă) din NALR–Ban. 1997, citate mai sus, sub nota 6, punctele 9, 20, 35, 66, 72, dar și Liuba–Iana 1895, p. 92: „Casele sunt zidite cu frontul la drum, numai casele mai vechi, de pre timpul robotelor și clăcei, sunt zidite în *avlie* (*obor*, *ocol*) și la stradă au zid separat [...]” (cu *subl. n. – I.M.*).

⁹ Pentru această bogată, variată terminologie, a se vedea sursele menționate, mai sus, sub nota 7.

Pe lângă sensul de „curte”, sens definit în DA 1913 (s.v.) astfel: «**I**^o „Curte, ocol”. VICIU, GL., „ogradă, voreț, obor”. HEM 2170», adică, utilizând două dintre sursele bibliografice, printr-un cumul sau lanț de 5 sinonime¹⁰, *Dicționarul Academiei*, pe sau în baza glosarelor lui Gustav Weigand publicate în „JAHRESBER III, 313; IV, 325” în cadrul monografiilor *Der Banater Dialekt și Körösch- und Marosch-Dialekte*, înregistrează, în continuare, și sensul de „cimitir, țințirim”, sens nemaiatestat, după a noastră informație documentară, de nimeni după dialectologul și balcanologul german, dar consemnat, acest sens, și de alte lucrări, precum, spre exemplu, Gămulescu 1974, p. 81; TDR 1984, p. 270; DSB 1986, s.v.; MDA 2001, s.v. și DELR 2011, s.v. Dacă este cu adevărat real, acest al doilea și ultimul sens înregistrat de DA 1913 se explică prin faptul că în unele graiuri bănățene *avlie* desemnează și¹¹ sau, în opoziție semantică cu un alt termen, **numai**¹² „curtea bisericii”, adică locul unde, în multe sate românești, se afla (și, încă, se mai află) cimitirul¹³.

Păstrându-ne¹⁴, în continuare, cu rare evadări subsolice, pe poziția lexicologiei tradiționale, vom mai sublinia și faptul că, pe lângă aceste două sensuri¹⁵, Cihac 1879, p. 544¹⁶ înregistrează, pentru „Transylv.”, doar sensul de „parc à moutons”

¹⁰ Pentru al căror statut, a se vedea cele spuse mai sus.

¹¹ Situație lexicală (vezi-o, deocamdată, în Gregorian 1967, p. 391 și NALR–*Ban.* 1997, h. 211, punctul 29, harta neinterpretativă și legenda acestei hărți, sub **II**) în care, desigur, semnificatul semnificantului *avlie* este mai larg, vorbitorii acestor graiuri bănățene având posibilitatea ca, în baza acestui semnificat, să desemneze nu numai „curtea casei”, ci și „curtea bisericii”, desemnare interpretată în lexicologia și lexicografia tradițională ca două sensuri și nu, realist și sistemic, ca un singur semnificat.

¹² Situație lexicală în care, desigur, semnificatul semnificantului *avlie* este mai strâmt, vorbitorii acestor graiuri bănățene având posibilitatea ca, în baza acestui semnificat, să desemneze numai „curtea bisericii” în opoziție cu semnificantul *obor* = „curtea casei”, cum, clar, rezultă din NALR–*Ban.* 1997, h. 211, prin compararea informației din legenda hărții, secțiunea a **II**-a (unde se precizează că în punctele 5, 6, 11, 12, 15, 21, 24, 25-29, „*avlie* i se spune curții bisericii”) cu răspunsurile cartografiate. Opoziția lexicală *obor* „curtea casei” / *avlie* „curtea bisericii” rezultă la fel de clar și din compararea ALR II, s.n., 1966, h. 1354, punctul 29 cu ALR II 1940, h. 178, punctul 29, precum și din compararea, pentru localitatea bănățeană Răcășdia, a răspunsurilor la *Chest. MLR* 1926, localitatea 9, 9a, întrebarea [393]: „Cum se numește curtea unei case țărănești?” cu răspunsurile la *Chest. MLR* 1930, localitatea 22, întrebarea [8]: „Cum se numește locul din jurul bisericii și care ține de aceasta?”. Aceeași opoziție lexicală ne este comunicată, tot din Banat, pentru localitatea Cacova de colega Doina Grecu, opoziție care, în localitatea Berzovia, se exprimă prin termenii *voreț/avlie*, cum ne informează tot Doina Grecu.

¹³ Petrecându-se, de fapt, același proces denominativ (= semantico-onomasiologic) ca cel petrecut în cazul termenului („regional, mai ales în Transilv., Ban. și Olt.”) *progădie*, proces descris, tradițional, în DLR astfel: „Curte a unei biserici folosite ca cimitir; p. e x t. cimitir (pe lângă o biserică)”.

¹⁴ Căci ne obligă documentările și descrierile onomasiologice și/sau semasiologice realizate până în prezent.

¹⁵ Devenite, din păcate, nici mai mult, nici mai puțin decât 6 în MDA 2001, s.v.: „**I** Curte. **2** Ocol. **3** Ogradă. **4** Voreț. **5** Obor. **6** Cimitir”, printr-o interpretare „originală” a lanțului sinonimic prezent în DA 1913 în definirea sensului „curte” (vezi *supra*).

¹⁶ Dicționar (menționat în DELR 2011 prin sigla CDED) în care *avlie* apare (vezi Seche 1966, p. 126–127) nu printre „raritățile” limbii noastre (notate cu asterisc), ci printre „termenii de circulație ai limbii române”.

(sens confirmat de NALR–*Ban.* 1997, h. 299, punctul cartografic 7, ca răspuns la întrebarea lexicală onomasiologică indirectă: „Cum îi spui locului îngrădit, în câmp, sau lângă casă, unde se adăpostesc oile sau caprele?”); Bucuța 1923, p. 65, atestă, de la românii dintre Vidin și Timoc, doar sensul „locul întreg de casă cu tot ce are pe el”¹⁷; DSB 1986, s.v., înregistrează, pentru o singură localitate, și sensul „loc în spatele clădirilor unei gospodării unde se depozitează clăile de fân sau de paie”, pe de o parte, iar, pe de altă parte, ALR II 1940, h. 261 = ALRM II 1940, h. 344 (dintr-o localitate din Serbia) și (din mai multe localități) NALR–*Ban.*, întrebarea [674], înregistrează și sensul de „locul de dinaintea casei; bățatură”.

3.1.2. Referitor la *a r i a d e c i r c u l a ț i e* în graiurile dacoromâne a cuvântului *avlie*, lucrările lexicografice (sau cu caracter lexicografic) ce-l atestă indică următoarele: „Transylv.” – Cihac 1879, p. 544; „Cuvânt care se aude numai prin părțile Banatului” – HEM 1887:1972, s.v.; „Bănat” – Viciu 1899, s.v., Viciu 1906, s.v.; „Ban.” – TDRG 1903, s.v. (care înregistrează doar sensul de „Hof”); „Ban. Criș.” – TDRG 2000, s.v.; „În Ban. și prin părțile Crișului și ale Mureșului, JAHR. IV 325” – DA 1913, s.v.; „Băn.” – CADE [1926–1931], s.v. (care înregistrează doar sensul de „curte, ocol”); „en Banat y Trans. de O.” – CDER 1958, 555 (cu senul „corral, cortil”); „în Banat și Transilvania de Sud” – Gămulescu 1974, p. 81; „Ban. și prin Transilv.” – Seche 1982, s.v. *curte*; „Trs.; Ban.” – MDA 2001, s.v.; „Ban., Criș., S. Trans.” – DELR 2011, s.v. Pe sau în baza informației utilizate de noi, considerăm că în dialectul dacoromân *avlie* circulă (sau a circulat) prin *B a n a t*, *S e r b i a* (atât în Banatul sârbesc, cât și în Timocul sârbesc), *B u l g a r i a* (în Timoc)¹⁸, *S. C r i ș a n e i* și *S. V. T r a n s i l v a n i e i*, cu precizarea că atestările de la nord de Mureș, adică (în formularea DA-ului) cele de „prin părțile Crișului și ale Mureșului” (datorate, aceste atestări, lui A. de Cihac și lui Gustav Weigand) nu sunt confirmate și de alte lucrări.

3.2. Am considerat, mai sus, că *avlie* este un cuvânt *d i a l e c t a l* și nu unul (doar) regional, deoarece (indiferent de sursele etimologice directe indicate de dicționarele ce-l înregistrează) el este cunoscut și întrebuințat nu numai în unele dintre graiurile dialectului dacoromân (vezi, *supra*, **3.1.**), ci și în unele dintre graiurile aparținând dialectelor sud-dunărene aromân și meglenoromân. Pentru dialectul aromân a se vedea, pentru sensul de „curtea casei”, în primul rând, DDA 1963 = 1974, s.v. *avlie* și ALR I, întrebarea [672], punctele de anchetă 05, 06, 07 și 08. Pentru graiurile meglenoromâne, cuvântul nostru este înregistrat de Capidan 1935, p. 29, sub forma *avliiă* „curte, casă”; de Saramandu *et alii* 2010, p. 134, s.v. *ăvliiă* (cu varianta *avliiă*) „curte, casă, palat”, precum și de Atanasov 2002, p. 96,

¹⁷ Avlia, ne informează în continuare Emanoil Bucuța, „e împărțită în două de un gard mai mărunț, tarabă, făcut din salcă spartă s. gorun, după ținut. O parte e **bătătura**, mărginită în față de locuință, iar în fund și pe de lături, de hambarul de grâu, de pătulul de porumb și de cocinele porcilor și a găinilor”, iar a doua parte e **oborul**, „cu locul de dovleți, grajdul și coșerea vitelor”.

¹⁸ De la românii timoceni din Bulgaria, *avlie*, cu sensul „curte”, este atestat de Nestorescu 1996, p. 181 (glosar), 127 (text și context).

sub forma aferezată *vliiă*, dar cu sensul de „grădină, teren în apropierea casei”. Forma cu afereză este înregistrată, cu sensul „curtea casei”, și de Sever Pop, în ALR I, întrebarea [672], punctul de anchetă 012: *vlija* (*di casa*).

3.3.1. Etimologic, dialectalul *avlie* este, ca și neologismul *aulă*, tot un împrumut, dar, spre deosebire de acesta, unul de natură populară, orală. În privința limbii sau a limbilor din care a fost el împrumutat, lexicologii și lexicografii noștri au menționat, mai ales în limbaj lexicografic (prin formula $x < y$), mai multe soluții etimologice. Pentru prezența lui *avlie* în dialectul dacoromân sau, mai exact, în subdialectul bănățean (cum este, de fapt, localizat în majoritatea lucrărilor lexicografice sau lexicologice), TDRG 1903 propune o origine neogreacă („ngr. *αὐλή*”), indicând, însă, între paranteze rotunde și „türk. *awly*”, considerat de H. Tiktin, de fapt, ca un intermediar al etimonului grecesc¹⁹. *Dicționarul Academiei* indică, drept etimologie directă, „turc. (*h*)*awly*”, acesta provenind, cum se menționează între paranteze, din „n.-grec. *αὐλή*”, care înseamnă „curte”. Etimonul dat de DA 1913 este, însă, însoțit și de precizarea: „poate prin mijlocire sârbească: (*h*)*avlija*”²⁰, soluție etimologică regăsită, considerăm, în cea avansată de CDER 1958, 555 (: „Tc. (*h*)*avli*, del ngr. *αὐλή*; cf. sb. (*h*)*avlija*”). Numai din limba turcă este explicat în Cihac 1879, p. 544 (din tc. « *havli*, *avli* „cour, avant cour” »), HEM 1887:1972, s.v. („din tc. a w l y = gr. *αὐλή*”), CADE [1926–1931], s.v., și DM 1958, s.v. Lazăr Șăineanu, în celebra sa lucrare consacrată influenței orientale asupra limbii și culturii române, indică, drept sursă imediată a bănățeanului *avlie*, sb. *avlija* (vezi Șăineanu 1900, p. LXXXI), etimologie acceptată, astăzi, pe baza unei riguroase argumentații lingvistice, de către majoritatea cercetătorilor lexicului graiurilor subdialectului bănățean, precum: Trâpcea 1964, p. 267; Mării 1966:2005, p. 105; Mării 1968:2005, p. 139; Gămulescu 1974, p. 81; TDR 1984, p. 271; DSB 1986, s.v.; Suci 2006, p. 235, DELR 2011, s.v.

Pentru prezența cuvântului și la românii dintre Vidin și Timoc (de unde, am văzut, îl atestă Emanoil Bucuța și Virgil Nestorescu) cred că, drept sursă directă, trebuie menționată limba bulgară, dacoromânul nord- și sud-dunărean *avlie* având, așadar, o etimologie (externă) directă multiplă: sb. **avlija**, bg. **avlija**, etimologie propusă și pentru dacoromânii timoceni din localitatea Cosovo, de Nestorescu 1996, p. 181. Din bulgară sau, mai exact, prin bulgară din neogreacă este explicat meglenoromânul *avlie* „curte” de Pușcariu 1940:1976, p. 260, soluție etimologică identică, considerăm, cu cele formulate de Capidan 1935, p. 29: „Din gr. *αὐλή* (bg. *avlija*)” și Saramandu *et alii* 2010, p. 134, s.v. *ăvliiă*: „gr. *αὐλή* (mac., bg. *avlija*)”, ultimii menționând, ca mijlocitor (= filieră), și macedoneana pe

¹⁹ Din perspectiva principiului etimologiei lexicale directe, avem, așadar, de-a face, potrivit soluției propuse de Tiktin, cu un element de origine turcă în dacoromână, cum, corect, a interpretat această soluție etimologică redactorul articolului *avlie* din DELR 2011, plasând TDRG¹ = (în abrevierea noastră) TDRG 1903 printre dicționarele care indică tc. (*h*)*avli*. În TDRG³ = TDRG 2000 se propune o etimologie directă multiplă: ngr. *αὐλή*, tc. *havli*.

²⁰ MDA 2001 propune următoarea etimologie directă multiplă: „tc. *awly*, srb. (*h*)*avlija*”.

lângă limba bulgară, soluție care, din perspectiva principiului etimologiei directe, trebuie interpretată ca o etimologie lexicală directă multiplă: mac. *avlija*, bg. *avlija*. În ceea ce privește aromânul *avlie*, acesta este considerat de Tache Papahagi, în monumentalul său dicționar (vezi DDA 1963:1974, s.v.), un împrumut din ngr. *αὐλή*, pe care, însă, în mod curios, îl consideră un împrumut din tc. *avly* „cour” și nu ca pe unul bizantin. Ca element bizantin direct²¹, datând din epoca neseperării „macedoromânilor de bănățeni, rotacizanți, crișeni-maramureșeni și ardeleni” –, este considerat, însă, *avlie* din graiurile bănățene și aromâne de către Ivănescu 1980, p. 315(«Acolo [în Banat și Hațeg] avem un cuvânt bizantin ca *avlie* „curte”, „o curte mai deosebită”, care de asemenea se găsește la macedoromâni, unde denumește curtea împrejmuită cu zid, caracteristică casei de tip mediteranean»), deși, pe aceeași pagină, puțin mai sus, spune: „Este drept că și bulgarii și sârbii au [...], *avlija*, [...]”, iar ceva mai sus, la p. 305, în lista²² ce prezintă „asemănările dintre graiurile bănățene și cele macedoromâne”, sub poziția 3, consemnează următoarele: «*avlie* „curte”, macedor. *avlie* (< neogr. *αὐλή*, probabil prin sârbă)». Evident, este o soluție singulară, originală, contradictorie și, considerăm, total nerealistă, dar care trebuie inventariată, cu atât mai mult cu cât ea aparține unuia dintre cei mai mari lingviști ai noștri.

Chiar din acest simplu rezumat al soluțiilor etimologice date, până acum, cuvântului dialectal *avlie*, rezultă că el este, într-o formă sau alta, cunoscut mai în toate limbile balcanice.

3.3.2. După Petar Skok și din perspectiva etimologiei lexicale *i n d i r e c t e* evaluată istoria (= viața, odiseea) unui „cuvânt călător”, *o r i g i n a r*, în cazul discutat, avem de-a face cu lat. **aula**, care, prin *Bizanț, ca centru de iradiere a cuvintelor latinești din limbile balcanice* (cum sună, în traducere românească, titlul unui excelent studiu al său din anul 1931²³), a fost difuzat, pe cale populară, din limbă în limbă, în întreaga peninsulă Balcanică, depășind, cum am văzut, nordul Dunării.

3.4. Când a avut loc împrumutul direct din sârbă sau din bulgară în graiurile dacoromâne nu știm deocamdată. Știm, însă, că prima atestare nu este din anul 1885, cum indică TDRG 2000 și DELR 2011, ci din anul 1879, căci vol. al II-lea din *Dicționarul etimologic dacoromân* al lui Alexandru Cihac în acest an a apărut.

4. Denumind nu o „aulă princiară, regală sau domnească” și nicio „aulă universitară, academică”, ci doar una țărănească (dacă ne este îngăduit să ne exprimăm astfel), bănățeanul **avlie** (căci cuvânt bănățean este el în primul rând în cadrul

²¹ Neidentificat și nesemnalat, pe bună dreptate, de Mihăescu 1966, p. 103–127, în capitolul *Înrăurirea bizantină directă*.

²² Ce include, din păcate, sub poziția 7, și pe «băn. *siracē* „brici” (în ținutul Caransebeșului)», cu trimitere la Weigand 1896, p. 326 și nu 328, cum, greșit, apare în capodopera lui Gh. Ivănescu), care, însă, nu are nimic de-a face cu „macedor. (*cu*)*surafe* (neogr. *ζορπάφι*)” pentru simplul motiv că „*siratse* este verbul *să radje* (= *se rade*)”, cum clar a arătat, demult, Hodoș 1898, p. 23.

²³ Vezi Skok 1931, p. 371.

graiurilor dialectului dacoromân), sosit pe un alt drum, este, aşadar, din perspectiva lingvisticii istorice generale, rudă bună²⁴, dar foarte îndepărtată, cu neologismul **aulă**.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

- ALR II 1940 = *Atlasul lingvistic român*. Partea a II-a, sub conducerea lui Sextil Puşcariu, de Emil Petrovici, vol. I, Sibiu – Leipzig.
- ALR II, s.n., 1966 = *Atlasul lingvistic român*. Partea a II-a, serie nouă, de Emil Petrovici; redactor principal: Ioan Pătruş, vol. V, Bucureşti, Editura Academiei.
- ALRM II 1940 = *Micul Atlas lingvistic român*. Partea a II-a, sub conducerea lui Sextil Puşcariu, de Emil Petrovici, vol. I, Sibiu – Leipzig.
- ALRM II, s.n., 1967 = *Micul Atlas lingvistic român*. Partea a II-a, serie nouă, de Emil Petrovici, redactor principal: Ioan Pătruş, vol. III, Bucureşti, Editura Academiei.
- Atanasov 2002 = Petar Atanasov, *Meglenoromâna astăzi*, Bucureşti, Editura Academiei.
- Bucuţa 1923 = Emanoil Bucuţa, *Românii dintre Vidin şi Timoc. Cu un adaus de documente, folklor, glosar, fotografii, hărţi de...*, Tip. Cartea Românească.
- CADE [1926–1931] = I.-Aurel Candrea, Gh. Adamescu, *Dicţionarul enciclopedic ilustrat*. Partea I: *Dicţionarul limbii române din trecut şi de astăzi*, de I.-Aurel Candrea, Partea II: *Dicţionarul istoric şi geografic universal*, de Gh. Adamescu, Bucureşti, Editura Cartea Românească.
- Capidan 1935 = Th. Capidan, *Meglenoromânii*, III, *Dicţionar meglenoromân*, Bucureşti.
- CDER 1958 = Alejandro Cioranescu, *Diccionario etimológico rumano*, La Laguna.
- Chest. ALR I* 1989 = *Chestionarul Atlasului lingvistic român I*, elaborat [...] de Sever Pop şi editat [...] de Doina Grecu, I. Mării, Rodica Orza, S. Vlad; coordonator: I. Mării, Cluj, Universitatea din Cluj.
- Chest. MLR* 1926, 1930 = Muzeul Limbii Române, *Chestionarul II, Casa*, Sibiu, 1926; IV, *Nume de loc şi nume de persoane*, Cluj, 1930.
- Chest. NALR* 1963 = *Chestionarul Noului Atlas lingvistic român*, întocmit, sub conducerea lui Emil Petrovici şi B. Cazacu, de Teofil Teaha, Ion Ionică, Valeriu Rusu, Petre Neiescu, Grigore Rusu şi Ionel Stan, în FD, V.
- Cihac 1879 = A. de Cihac, *Dictionnaire d'étymologie daco-romane*, vol. II. *Éléments slaves, magyars, turcs, grecs-moderne et albanais*, Francfort A/M.
- DA 1913 = Academia Română, *Dicţionarul limbii române*. Sub conducerea lui Sextil Puşcariu. Tomul I. Partea I: *A–B*, Bucureşti.
- DDA 1963:1974 = Tache Papahagi, *Dicţionarul dialectului aromân, general şi etimologic*, Bucureşti, Editura Academiei, 1963; ed. II: 1974.
- DELR 2011 = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicţionarul etimologic al limbii române*, vol. I, *A–B*, Bucureşti, Editura Academiei.
- DEX 1975:1996 = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Bucureşti, Editura Academiei, 1975; ed. II, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1996.
- DM 1958 = *Dicţionarul limbii române moderne*, Bucureşti, Editura Academiei.
- DSB 1986 = *Dicţionarul subdialectului bănăţean*, vol. II, Timişoara, Universitatea din Timişoara.
- Ernout–Meillet 1931 = A. Ernout – A. Meillet, *Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire des mots*, Paris.
- Gămulescu 1974 = Dorin Gămulescu, *Elemente(le) de origine sârbocroată ale vocabularului dacoromân*, Bucureşti, Editura Academiei, Pančevo, Novinsko preduzće „Libertatea”.

²⁴ „Relaţie de rudenie” nesemnaltă de DELR 2011 (prin „cf.”, cum indică norma lexicografică 12.2., de la p. XXXII).

- Gregorian 1967 = Mihail Gregorian, *Folclor din Oltenia și Banatul răsăritean*, în *Folclor din Oltenia și Muntenia*, vol. I, București, Editura pentru Literatură.
- Guțu 1983 = G. Guțu, *Dicționar latin-român*, București, Editura Științifică și Enciclopedică.
- HEM 1887:1972 = Bogdan Petriceicu-Hasdeu, *Etymologicum Magnum Romaniae. Dicționarul limbei istorice și poporane a românilor*, tomul II, București, Stabilimentul Grafic Socec și Teclu; ed. II (de Grigore Brâncuș), vol. 2, București, Editura Minerva.
- Hodoș 1898 = E. Hodoș, *Cântece bănățene. Cu un răspuns dlui Dr. G. Weigand*, Caransebeș.
- ILR 1965 = Academia Republicii Populare Române, *Istoria limbii române*, vol. I, *Limba latină*, București, Editura Academiei.
- Ivănescu 1980 = Gheorghe Ivănescu, *Istoria limbii române*, Iași, Editura Junimea.
- Liuba-Iana 1895 = Sofronie Liuba, Aurelie Iana, *Topografia satului și hotarului Măidan*, Caransebeș.
- Mării 1966:2005 = I. Mării, *Studiind elementul sârbesc în lexicul graiului din Toager. Note (II)*, în CL, XI, nr. 2, p. 337–344, studiu republicat în vol. (la care trimitem în text) I. Mării, *Note și studii de etimologie lexicală dacoromână*, București, Editura Academiei, 2005, p. 104–116.
- Mării 1968:2005 = I. Mării, *Pseudoturcismele graiurilor bănățene în lumina geografiei lingvistice și a principiului etimologiei directe*, în CL, XIII, nr. 1, p. 95–105, studiu republicat în vol. citat, *supra*, sub abrevierea Mării 1966:2005, p. 127–143.
- Mării 2002 = I. Mării, *La ceas aniversar*, în Marius Sala, *Contemporanul lor. Contemporanii lui*, București, Editura Univers Enciclopedic, p. 214–215.
- MDA 2001 = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Micul dicționar academic*, vol. I, A–C, București, Editura Univers Enciclopedic.
- MDE 1972 = *Mic dicționar enciclopedic*, București, Editura Enciclopedică Română.
- Mihăescu 1966 = H. Mihăescu, *Influența grecească asupra limbii române până în secolul al XV-lea*, București, Editura Academiei.
- NALR–Ban. 1997 = *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Banat*, de Eugen Beltechi, Ioan Faiciuc, Nicolae Mocanu, sub conducerea lui Petru Neiescu, vol. II, București, Editura Academiei.
- NALR–Criș. 2003 = I. Stan, D. Urișescu, *Noul Atlas lingvistic român. Crișana*, vol. II, București, Editura Academiei, Cluj-Napoca, Editura Clusium.
- NALR–Olt. 1970 = *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Oltenia*, de Teofil Teaha, Ion Ionică, Valeriu Rusu, sub conducerea lui Boris Cazacu, vol. II, București, Editura Academiei.
- NALR–Trans. 2002 = *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Transilvania*, de Grigore Rusu, Viorel Bidian, Dumitru Loșonți, vol. III, București, Editura Academiei.
- Nestorescu 1996 = Virgil Nestorescu, *Românii timocenii din Bulgaria. Grai. Folclor. Etnografie*, București, Editura Fundației Culturale Române.
- Ocheșanu et alii 1962 = *Dicționar latin-român* (redactor responsabil: Rodica Ocheșanu; redactori: Liliana Macarie, Sorin Stati, N. Ștefănescu), București, Editura Științifică.
- Pușcariu 1940:1976 = Sextil Pușcariu, *Limba română*, vol. I. *Privire generală*, București, Fundația pentru Literatură și Artă, 1940; ediția a II-a, îngrijită de Ilie Dan, București, Editura Minerva, 1976.
- Saramandu et alii 2010 = Nicolae Saramandu, Marilena Tiugan, Irina Florea, Alina Celac, coordonator: Nicolae Saramandu, *Dicționar meglenoromân, literele A, Ă*, în FD, XXIX, p. 52–135.
- Seche 1966 = Mircea Seche, *Schiță de istorie a lexicografiei române*, vol. I, București, Editura Științifică.
- Seche 1982 = Luiza Seche, Mircea Seche, *Dicționarul de sinonime al limbii române*, București, Editura Academiei.
- Skok 1931 = P. Skok, *Byzance comme centre d'irradiation pour les mots latins des langues balkaniques*, în „Byzantion”, VI, p. 371–378.
- Suciu 2006 = Emil Suciu, *Cuvinte românești de origine turcă*, București, Editura Academiei.
- Șăineanu 1900 = Lazăr Șăineanu, *Influența orientală asupra limbii și culturii române*, vol. I, *Introducerea*, București.
- TDR 1984 = *Tratat de dialectologie românească* (coordonator: Valeriu Rusu), Craiova, Editura Scrisul Românesc.

- TDRG 1903: 2000 = Dr. H. Tiktin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*, Band I, Bukarest, Staatsdruckerei, 1903; ediția Paul Miron și Elsa Lüder, vol. I, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 2000.
- Trâpcea 1964 = Th. N. Trâpcea, *Cuvinte de origine sârbească din graiul bănățean*, în AUT, II, p. 266–273.
- Viciu 1899 = Alexiu Viciu, *Glosariu de cuvinte dialectale din graiul viu al poporului român*, Blaj.
- Viciu 1906 = Alexiu Viciu, *Glosar de cuvinte dialectale din graiul viu al poporului român din Ardeal*, București.
- Weigand 1896 = G. Weigand, *Der Banater Dialekt*, în „Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache zu Leipzig”, III, p. 198–332.

FROM THE LATIN *AULA* TO THE ROMANIAN BANAT DIALECT *AVLIE*.
ETYMOLOGICAL NOTE

(Abstract)

The author presents briefly the meanings, forms (phonematic variants), circulation area and the etymological solutions given so far to the dialectal word *avlie*, which, analyzed from the point of view of the indirect etymology, is related to the neologism *aulă*.

Cuvinte cheie: lexicologie, lexicografie, etimologie, dialectologie, *aulă*, *avlie*.

Keywords: lexicology, lexicography, etymology, dialectology, *aulă*, *avlie*.

*Institutul de Lingvistică și Istorie Literară
„Sextil Pușcariu”
Cluj-Napoca, str. E. Racoviță, nr. 21*